

TUAIRISCIÚ AR AN IMIRCE AGUS MIONLAIGH

Cur Chuige agus Treoirlínte

RespectWords
Ethical Journalism Against Hate Speech

Curtha in eager ag an dTionscnamh Respect Words

Comhpháirtithe Tionscnaimh:

Asociación de Emisoras Municipales y Ciudadanas de Andalucía de Radio y TV – an Spáinn
Civil Rádió FM98 – an Ungáir

Hellenic Broadcasting Corporation ERT – an Ghréig

International Press Institute – an Ostair

NEAR FM – Éire

Radio Dreyeckland – an Ghearmáin

Radio Popolare - an Iodáil

Radio Študent – an tSlóivéin

Le haghaidh tuilleadh eolais tabhair cuairt ar: www.respectwords.org

ISBN: 978-84-679-6283-7

Curtha i gcló i Sevilla i mí Mheán Fómhair 2017

1ú Eagrán

Grianghraif ar an leathanach tosaigh: Anjo Kan

Dearadh an leathanáigh tosaigh: Fernando Maya / Aliquindoi Estudio Creativo

ECuireadh an foilseachán seo i dtoll a chéile le tacáiocht airgeadais ó Chlár um Chearta, Comhionannais agus Saoránachta an Aontais Eorpaigh. Tá Tionscnamh Meas ar Fhocail go huile agus go hiomlán freagrach as a bhfuil sa bhfoilseachán seo agus níor cheart glacadh lena bhfuil ann mar léiriú de chineál ar bith ar thuairimí an Choimisiúin Eorpaigh.

I. BROLLACH

Faoin téama “Iriseoireacht Eiticiúil i gcoinne na Fuachainte”, díríonn an tionscnamh RESPECT WORDS ar an ngá atá ann le hathmhachnamh a dhéanamh ar an tslí a dhéanann eagraíochtaí sna meáin chumarsáide agus iriseoirí clúdach ar cheisteanna a bhaineann leis an imirce agus mionlaigh eitneacha agus creidimh.

I gcomhthéacs domhanda atá imníoch – an dídhaoonnú ar bheartas imirce, meath ar íogaireacht um bheatha an duine, fás ar chaint loslamafóibeach agus sheineafóbach, an tráchtálú atá á dhéanamh ar an iriseoireacht – tá breis agus 150 stáisiún raidió Eorpach agus nach mór 1,300 iriseoir ó thíortha compháirtithe RESPECT WORDS (an Ostair, an Ghearmáin, an Ghréig, an Ungáir, Éire, an Iodáil, an tSlóivéin agus an Spáinn) tagtha le chéile le cabhrú le clúdach níos láidre a dhéanamh sna meáin chumarsáide ar imircigh agus mionlaigh, uirlís fíor-riachtanach sa troid i gcoinne na fuachainte.

Tá RESPECT WORDS comhdhéanta de thrí chuid:

Baineann an chéad cheann le foilsíú agus craobhscaoileadh “TUAIRISCIÚ AR AN IMIRCE AGUS MIONLAIGH: Cur Chuige agus Treoirínté”, analísis agus achoimre ar dhea-chleachtais do chlúdach sna meáin chumarsáide ar imircigh agus mionlaigh. Léiríonn an cháiéis torthaí ar sheimineáir oibre i seacht dtír in earrach 2017 a d'eagraigh compháirtithe an tionscnaimh i gcompháirt le saineolaithe agus grúpaí sochaí sibhialta.

Sprioc eile atá ag an dtionscnamh ná léarscáil idirghníomhach ar líne a chruthú de dhea-chleachtais Eorpacha chun aird a tharraingt ar thionscnaimh dhearfacha i réimsí na hiriseoireachta, an chultúir agus an imeasctha a bhaineann le himircigh agus mionlaigh.

Ar deireadh, i bhfómhar 2017 seolfaidh na comhpháirtithe feachtas raidió Eorpach agus é mar sprioc aige dul i ngleic leis an bhfuathchaint.

CLÁR ÁBHAIR

I. BROLLACH.....	1
II. RÉAMHRÁ.....	4
III. MOLTAÍ GINEARÁLTA.....	7
IV. TUAIRISCIÚ AR IMIRCE	9
V. AG TUAIRISCIÚ AR MHIONLAIGH EITNEACHA AGUS CREIDIMH ...	16
 V.1. TUAIRISCIÚ AR PHOBAIL MHOSLAMACHA.....	20
 V.2. TUAIRISCIÚ AR PHOBAIL ROMACHA.....	25
 V.3. TUAIRISCIÚ AR PHOBAIL GHIÚDACHA	28
VI. GLUAIS.....	30
BUÍOCHAS.....	37

II. RÉAMHRÁ

Tá an-chumhacht ag na meáin chumarsáide le tionchar a imirt ar thuairimí an phobail i dtaobh imircigh agus baill de mhionlaigh eitneacha agus grúpaí creidimh sa tstí go ndéanann siad clúdach orthu, agus dá réir sin is féidir leo an-thionchar a bheith acu ar dheiseanna agus torthaí a fheiceann na daoine seo ina saolta.

Tagann an cháipéis seo ag am ina bhfuil díospóireacht mhór ag tarlú mar gheall ar bheartais na hEorpa i dtaobh na himirce agus an imeasctha, atá tar éis riachtanas a chruthú le haghaidh tuairisciú nuachta d'ardchaighdeán ar na ceisteanna seo, a thugann cothromáiocht, cruinneas agus comhthéacs. Tagann sí freisin ag am ina bhfuil imní ag méadú mar gheall ar threocht d'éadulaingt atá ag méadú i dtreo grúpaí imirceacha agus mionlaigh.

D'aithin tuairisc de chuid an Choimisiúin Eorpaigh i gcoinne an Chiníochais agus na hÉadulaingthe (ECRI)¹ i Meitheamh 2017 "aeráid pholaitiúil ina leírítéar eachtrannaigh mar bhagairt ar fhéiniúlacht, ar chultúr agus rathúnas eacnamuíl dhuine".

Dúradh sa tuairisc freisin go bhfuil "fás tagtha ar dhéscaradh méadaithe idir 'muid' agus 'iad' sa dioscúrsa poiblí i mórán tíortha, a dhéanann iarracht daoine a choinneáil amach bunaithe ar dhath a gcraiceann, ar a gcreideamh, ar a dteanga nó ar a n-eitneacht. Tá sé seo tar éis dul i bhfeidhm ar ní hamhán imircigh nua-thagtha, ach chomh maith leis sin ar ghrúpaí mionlach seanbhunaithe san Eoraip."

Léiríonn treoirlínte RESPECT WORDS – atá forlíontach le coid agus dea-chleachtais thuairiscithe atá i bhfeidhm cheana féin ag soláthraithe nuachta – tátail ó sheimineáir oibre a reáchtáladh i seacht dtír agus ionchur ó na dosaenacha saineolaithe. Aithníonn siad cleachtais reatha i gclúdach

¹ ECRI, "Tuairisc Bhliantúil ar Ghniomhaiochtáí an ECRI" ("Annual Report on ECRI's Activities"), Meitheamh 2017

nuachta a chothaíonn tuiscint chung ar cheisteanna a bhaineann leis an imirce agus le mionlaigh agus tairiscionn siad moltaí comhfhereagracha.

Ní call a rá go bhfuil tírdhreach na meán san Eoraip thar a bheith ilghnéitheach, agus tá an-chuid soláthraithe nuachta ann a dhéanann sár-chlúdach ar cheisteanna a bhaineann leis an imirce agus le mionlaigh ar bhonn rialta. Tá móran diobh freisin tar éis a gcuid iarrachtaí a dhíriú ar ionadaíocht níos fíorr a dhéanamh ar imircigh agus ar mhionlaigh i mbailiú nuachta. Tá soláthraithe meán pobail agus – i roinnt tíortha ar leith (amháin), amhail an Ghréig – craoltóirí poiblí – tar éis bheith ina gceannródaithe i dtaca leis seo, le cuid mhór acu ag oscailt a ndoирse chuig na grúpaí seo agus ag éascú rochtain ar fhoghlaim, ar theicneolaíocht agus ar áiseanna léiriúcháin. Is ceart tagairtí do “na meáin” sa cháipéis seo a léamh agus an ilghnéitheacht seo ar intinn.

I dtaca le grúpaí mionlaigh ar leith, díríonn na treoiríntí seo ar na pobail Mhoslamacha, Giúdacha agus Romacha, i bhfianaise a gcuid láithreachta ar fud na hEorpa. Scrúdaigh na seimineáir a reáchtáil compháirtithe an tionscnamh RESPECT WORDS freisin clúdach na meán ar ghrúpaí mionlaigh náisiúnta amhail lucht siúil na hÉireann agus Gitanos na Spáinne; tá teacht ar dhea-chleachtais le haghaidh clúdach ar na pobail seo sa leagan ar líne den cháipéis seo ar www.respectwords.org.

Tá sé mar sprioc ag na treoiríntí seo clúdach nuachta a spreagadh a thugann dúshlán do steiréitíopai agus a thugann comhthéacs níos cothromaí agus níos meáite don chlúdach a dhéantar ar imircigh agus mionlaigh. Ach níl siad ag moladh le dul i bhfolach ó – nó cinsireacht a dhéanamh, fiú – ar dhíospóireachtaí deacra. Is ceisteanna choimpléascacha a bhfuil tionchar mór acu ar leas an phobail iad an imirce agus cásanna mhionlaigh eitneacha agus creidimh san Eoraip. Tá sé riachtanach go mbeadh modhanna éagsúla clúdaigh nuachta ann ó dhearcaidh éagsúla. Cialláonn cosaint ar shaoirse an

phreasa cosaint ar chearta iriseoirí le scéalta a chlúdach go mb'fhéidir go mbeadh siad míchompordach nó conspóideach iad a chlúdach. Ciallaíonn sé freisin brú ar ais i gcoinne choincheap na fuathchainte chun cáineadh ar smaointe agus institiúidí nó caint atá "maslach", amháin, a chur faoi chois.

Mar sin féin, creideann tionscnamh RESPECT WORDS, cé nach féidir agus nár chóir don iriseoireacht inti féin fadhb na fuathchainte a "réiteach", go bhfuil gá le rannpháirtíocht ó méid mhór gníomhaithe chun dul i ngleic leis an dúshlán, go speisialta an tAontas Eorpach. Ní mór don AE meicníochtaí reatha a neartú agus tacú le huirlisi nua atá deartha chun troid i gcoinne na fuathchainte – is féidir leis ról gníomhach a ghlacadh chun a normalú a stopadh. Cé go gcosnaímid go tréan saoirse chun tuairimí a nochtadh, tacaímid freisin leis an dearcadh gur gá don iriseoireacht ghairmiúil caitheamh leis na daoine go ndéantar tuairisciú fúthu leis an daonnacht agus an meas go bhfuil siad ina dteidil. Sa tslí chéanna, ní hé ról na hiriseoireachta díreach dearcaidh éagsúla a chur chun tosaigh, ach freisin le luach a chur leo agus le hidirdhealú a dhéanamh eatarthu. Ciallaíonn sé seo, i measc rudai eile, nár cheart do sholáthraithe nuachta am nó spás a thabhairt do dhearcaidh antoisceacha go díreach ar mhaithe leis "an taobh eile a léiriú". Ar deireadh, ní mór d'iriseoirí a bheith aireach ar pháirtíthe agus grúpaí polaitiúla a bhfuil sé mar sprioc comhfhiúchánach acu an fuath a scaipeadh mar mhodh chun a gcuid leasanna polaitiúla agus airgeadais féin a chur chun cinn. Agus ba chóir d'iriseoirí – i spiorad na hiriseoireachta chriticiúla – a bheith ullamh leis an bhfuath seo a nochtadh agus lena dhúshlán a thabhairt.

III. MOLTAÍ GINEARÁLTA

Agus muid ag trácht ar chlúdach gairmiúil d'ardchaighdeán ar imircigh agus baill de phobail mhionlaigh eitneacha agus creidimh, molaimid d'iriseoirí an deich dea-chleachtas uileghabhálach seo a leanas a choimeád in aigne:

- Roghnaigh an teanga a úsáideann tú go cúramach. Smaoinigh ar na hidé-eolaíochtaí agus na fochialla taobh thiar na na focail a úsáideann tú. #RespectWords
- Tabhair dúshlán do steiréitiopaí, agus seachain ginearálaithe atá róscaolite. Níl aon “pobal” imirceach/Moslamach/Giúdach/Romach amháin, ach pobail ilghnéitheacha de dhaoine aonair go bhfuil níos mó le tabhairt acu don saol ná díreach an cúlra imirceach, eitneach nó creidimh atá acu.
- Aithin – duit féin agus do lucht éisteachta/féachana/léite – go bhfuil scéalta faoi imirce agus mionlaigh eitneacha agus creidimh, coimpléascach. Ná déan iarracht do thuairisciú a chur in oiriúint d'ollinsíntí a bhfuil glacadh coitianta leo.
- Cuimhnigh go bhfuil comhthéacs ríthábhachtach. Tuairiscigh ní hamháin eachtraí agus iarmhairtí láithreacha, ach chomh maith leis sin na bunchúiseanna. Go minic ní bhíonn aon bhaint acu seo le heitneacht nó cleamhnú reiligiúnach duine.
- Soláthraigh réimse cuí de dheardthaí, ag cur san áireamh dheardthaí ag imircigh agus baill de phobail mhionlacha iad féin. Ach ná cur san áireamh dheardthaí antoisceacha go díreach ar mhaithe leis “an taobh eile a léiriú”, agus bí aireach ar ghníomhaithe polaitiúla agus sóisialta a scaipeann fuath ar mhaithe lena gcuid leasanna féin a chur chun cinn.

- Seachain atáirgeadh díreach a dhéanamh ar fhuathchaint; nuair atá luach nuachta ag baint lena atáirgeadh, déan eadránú uirthi trí í a chur i gcomhthéacs agus trí dhúshlán a thabhairt do chaint dá leithéid, agus trí aon bhréigí go mbraitheann sí orthu a nochtadh.
- Cuimhnigh nár cheart eolas leocheileach (i.e. cúrla ciniúil/eitneach; creideamh reiligiúnda, fealsúnach nó eile; cleamhnú polaitiúil nó ceardchumainn; eolas sláinte agus gnéis) a lua ach amháin nuair atá sé riachtanach le go dtuigfeadh an lucht éisteachta/féachana/léite an nuacht.
- Cinnigh nach ndéanann teideal d'alt nó do chlár céadfaíochas; go minic, d'fhéadfaí gurb é an teideal seo an t-aon rud a chuimhníonn an lucht éisteachta/féachana/léite air.
- Seas le bunphrionsabail na hiriseoireachta. Deimhnigh na fíricí; bíodh meas agat ar an gcoincheap go bhfuil duine “neamhchiontach go dtí go gcruthaítear ciontach” iad agus tuairisciú á dhéanamh ar choir nó ar choiriúlacht; cosain cearta do chuid foinsí, go háirithe iad siúd atá i suíomhanna leocheileacha.
- Tá na dúshláin a bhaineann le clúdach a dhéanamh ar cheisteanna imirce agus mionlaigh de shíor ag athrú. Bain leas leanúnach as deiseanna le cur leis an eolas atá agat, le do chuid scileanna agus le d'fheasacht.

IV. TUAIRISCIÚ AR IMIRCE

A. CUR CHUIGE

Cé go bhfuil an Eoraip ina cheann scríbe d'imircigh leis na blianta fada, tá teacht na gcéadta mílte teifeach agus imirceach tríd an Tuirc agus tuaisceart na hAfraice le blianta beaga anuas tar éis an cheist a bhrú chun tosaigh i ndíospóireachtaí bheartais i dtíortha AE. Tá clúdach faisnéiseach, cothrom ar ghluaiseachtaí imirceach chuig an Eoraip sna meáin riachtanach le go dtuigfeadh an pobal toisí iomlána na ceiste.

Cruthaíonn tuairisciú céadfaíoch nó ró-shimplí ar an imirce bearna idir bhraistint an phobail agus firinne an scéil maidir le himircigh, ámh. Is féidir leis na míthuiscintí seo cur le réamhchlaonadh a mhaireann sa sochaí cheana feín i leith imirceach agus is féidir leo cinn nua a chruthú; is féidir leo cosc a chur ar dhíospóireacht eolasach; agus i gcásanna antoisceacha, sábháilteacht imirceach a chur i mbaol.

B. SAMPLAÍ DE CHLEACHTAIS DIÚLTACHA REATHA SNA MEAIN

Teanga áibhéileach: Clúdach a úsáideann teanga áibhéileach agus lán de mhothúcháin le cur síos a dhéanamh ar ghluaiseachtaí imirce. Dúisíonn téarmaí agus frásáí ar nós “taoide”, “tonn” agus “tuille”, go háirithe, íomhánná de thubaistí nádúrtha agus tugann siad le fios gur gá do dhuine iad féin agus a dteaghlaach a chosaint ó bhagairt mhórthaibhseach. Sa tstí cheanna, dúisíonn téarmaí ar nós “mathshlua” nó “mórfhlódú” braistint de “oll-ionradh”. Déanann an cineál teanga seo dídhaoonnú ar imircigh agus ar lucht iarrtha tearmainn agus cruthaíonn sé braistint bhréige i measc an lucht éisteachta/féachana/léite go bhfuileadar “faoi léigear” ag “namhaid” gur gá a ruaiheadh.

Easpa clúdaigh ar chionn tairbhe dearfach ag imircigh ar an sochaí: Tuairisciú a léiríonn imircigh ag imirt tionchar diúltach, amháin, ar an sochaí, go háirithe i dtéarmáí eacnamúla. Déantar cur síos go minic ar imircigh, agus ar an sruth imirce chuig an Eoraip le tamall anuas ar bhonn níos ginearálta, mar “ualach” ar an sochaí. I gcomparáid leis sin, déantar níos lú aird a thabhairt don tionchar dearfach gur féidir leis an imirce a imirt, i.e. i dtéarmaí ganntanas oibrithe in earnálacha ar leith sa mhargadh a líonadh. Cuireann roinnt tuairisci an imirce i láthair mar rud a chothaíonn glanchostas don líontán sábhála sóisialta (i.e. cúram sláinte agus scéimeanna um difhostaíocht ag rialtais) gan fianaise ag taispeáint go mbaineann imircigh níos mó amach as an líontán sábhála ná mar a chuireann siad isteach ann trí chánacha.

Gan guthanna imirceach a chur san áireamh i scéalta fúthu: Tá an-chuid scéalta mar gheall ar theifigh, lucht iarrtha tearmainn agus imircigh, ach go minic gan guthanna na ndaoine seo iad féin le bheith le cloisteáil iontu. Mar thoradh, déantar daoine “gan ghuth” díobh agus laghdaítear iad i súile an phobail go dtí aon mhais aonchineálach amháin. Ní chloistear scéalta imirceach aonar – go háirithe na cúiseanna a bhí acu lena dtír dúchais a fhágaint.

Frámáil easnamhach ar an “ngéirchéim” imirceach: Clúdach a dhíríonn go díréireach ar cheisteanna níos “láithreacha” ar nós, mar shampla, cé acu an bhfuil nó nach bhfuil maíomhanna lucht iarrtha tearmainn fior nó nach bhfuil, cé acu an bhfuil sé de cheart ag imircigh a bheith sa tir nó nach bhfuil agus conas gur féidir díbirt a chur i gcrích. Tá sé de nós ag tuairisciú mar seo an nóisean a threisiú gur ceist “dlí agus oird”, go príomha, nó go huile agus go hiomlán fiú, is ea an imirce. Is minic go ndéantar doiléiriú ar an gcomhthéacs domhanda – i.e., na cúiseanna (cogadh, athrú aeráide, bochtanas, srl.) go bhfágann daoine a dtíortha dúchais, nó an cúlra a bhaineann leis an gceart

bunúsach ar thearmann, rud a bhfágann go mbíonn pictiúr easnamhach agus neamhchothrom ag an lucht éisteachta/féachana/léite.

Ag díriú ar eachtraí céadfaíocha ina bhfuil baint ag imircigh leo/coiriúlú ar imircigh ar an iomlán. Tá daoine foréigneacha aonair ann i ngach grúpa móraí daoine. Beireann clúdach sna meáin greim go ró-mhnic ar ghnímh foréigneacha a dhéanann imircigh aonair, ar shlí a thugann le fios go bhfuil imircigh ar an iomlán “contúirteach” agus tugtha don aindleathacht, rud a spreagann an sochaí le faitíos a bheith orthu roimh imircigh agus olc a bheith acu orthu go ginearálta. I roinnt cásanna, fágann an tuairisciú staitisticí ar láir a bhréagnaíonn toimhdí go dtagann fás ar leibhéal choiriúlachta mar thoradh ar animirce.

Ráitis ó pholaiteoirí a atáirgeadh gan iad a cheistiú: Tá ról fior-thábhachtach ag na meáin ó thaobh fíricí a sheiceáil i ráitis a dhéanann ceannairí polaitiúla, go háirithe iad siúd go mb'fhéidir go mbeadh sé chun a leasa mothúcháin láidre a chothú is a spreagadh i dtaobh imircigh nó go mbíonn sé mar aidhm acu fuath a scaipeadh ar mhaithe lena gcuid leasanna a chur chun cinn. Ba cheart d'iriseoirí fanacht neodrach ó thaobh na hidé-eolaíochta de i ndíospóireachtaí maidir leis an imirce, ach ní mór dóibh gan cwlú siar ó aidhmeanna fuath-bhunaithe a nochtadh nó dúshlán a thabhairt do mhaíomhanna a dhéanann polaiteoirí de gach uile chineál.

Úsáid téarmaíochta mhíchirte: I roinnt tuairiscí sna meáin ní dhéantar aon idirdhealú idir imircigh, teifigh agus lucht iarrtha tearmainn. Cuirtear iad siúd a bhfuil cás láidir acu le haghaidh tearmainn nó atá ag teitheadh ó thubaiste, go háirithe, san áireamh le himircigh eacnamaíocha agus mar thoradh air seo bíonn orthu streachait i gcoinne sceipteachais i measc an phobail. Sa bhréis air seo, leantar ag úsáid aidiachtaí amhail “mídleathach” le cur síos a dhéanamh ar dhaoine (“imirceach mídhleathach”) in áit, mar shampla, teacht isteach i dtír gan údarú.

Imircigh a laghdú go dtí “Daoine Eile”: Tuairisciú a chuireann imircigh i láthair mar aon aicme aonchineaílach amháin atá éagsúil ó bhonn ó shaoránaigh na tíre óstaigh. I bhfírinne, go minic is é an t-aon rud atá comónta idir imircigh ná gur tháinig siad go dtí an tir chéanna. Déanann tuairisciú sna meáin folú go ró-mhinic ar na fíricí gur daoine aonair le cúlraí thar a bheith ilchineálaacha acu iad “imircigh”, agus neamhspleách ar a stádas mar imircigh, go bhfuil mórán de na hábhair imní, dóchais agus mianta céanna acu agus atá ag saoránaigh a dtíortha óstaigh.

C. MOLTAÍ

- Seachain an ró-shimplíú. Is ábhar coimpléascach é an imirce, le mórán cùiseanna éagsúla agus mórán torthaí, agus tá sé ceart agus cóir go mbeadh clúdach sna meáin a fhreagraíonn don choimpléascacht sin. Go ginearálta, níl imircigh iad féin ina n-íospartaigh ná ina laochra.
- Ná tit isteach sa ngaiste a bhaineann le diríú ar na gnéithe diúltacha féideartha a bhaineann le himirce ar mhórscála agus ar na gnéithe sin amháin. Tá sé tábhachtach freisin aird a tharraingt ar an tairbhe a bhaineann leis an imirce agus le himircigh aonair.
- Déan do dhícheall a bheith cruinn agus saor ó chlaontacht. Ba cheart go mbeadh sé mar aidhm ag an tuairisciú bheith cothrom, cuimsitheach agus bunaithe ar fhíricí.
- Nuair atá tú ag tuairisciú ar thionchar an imirce ar réimsí ar nós an gheilleagair agus coriúlacht, ná tit i gcathú toimhdí nó insintí a eascraíonn ó pholaitíocht nó mothúcháin. Cloí leis na fíricí – cad go díreach a léiríonn na staitisticí féin?

- Seachain imircigh a chur faoi aon bhrat leathan amháin. Coinnigh in aigne go bhfuil, laistigh de gach grúpa mór daoine – imircigh agus daoine nach imircigh iad araon – coirpigh agus daoine a bhriseann rialacha. Bí cúramach gan gnímh de chuid aon duine amháin a úsáid le smál a fhágaint ar chlú gach ball de ghrúpa nó le hamhras a spreagadh faoi gach imirceach.
- Fan amach ón gcéadfaíochas. Nuair a tharlaíonn fadhbanna laistigh den chóras tearmainn – i.e. éiríonn círéib i measc imirceach, nó tagann ardú ar mhionchoiriúlacht – féach go criticiúil cad is cúis leis, sa chúlra.
- Cuir gluaiseachtaí imirce i gcomhthéacs. Inis do do lucht éisteachta/féachana/léite faoi na cúiseanna go mbraitheann daoine gur b'éigean dóibh a dtíortha dúchais a fhágaint, agus scrúdaigh cén cheangail go bhféadfaí a bheith ann le beartais nó cleactais ag stáit Eorpacha.
- Inis do do léitheoirí, do lucht féachana nó d'éisteoirí nuair a bhaineann sé le hábhar faoin gceart chun tearmainn (cúrla bunúsach agus oibleagáidí stáit) agus an próiseas a bhaineann le tearmann a lorg.
- Cuir san áireamh guthanna ó theifigh, lucht iarrtha tearmainn agus imircigh iad féin agus tú ag tuairisciú ar ábhar an imirce.
- Coinnigh in aigne nach bhfuil aon cheangal struchtúrtha ann idir an imirce agus an sceimhlitheoireacht. I gcásanna ina bhfuil féidearthacht ann go bhfuil an dá rud seo nasctha lena chéile, cloí leis na fíricí agus seachain ginearálaithe.
- Seachain úsáid a bhaint as teanga dhídhaonnaithe a cothaíonn íomháineachas d'ionraí agus de thubaistí nádúrtha (“taoille”, “mathshlua”).

- Déan idirdhealú idir “lucht iarrtha tearmainn”, “teifigh” agus “imircigh” nuair atá sé réasúnta agus indéanta é a dhéanamh. Seachain toimhdí ginearálaithe a dhéanamh faoi chuspóirí imirceach.
- Ná húsáid an aidiacht “mídheathach” le cur síos a dhéanamh ar imircigh. Seachain téarmaíocht atá níos oriúnaí agus tagairt á dhéanamh do rudai (seachas daoine).
- Go ginearálta, nuair atá tú ag úsáid imircigh mar fhoinsí do scéalta, nó in agallaimh, caith leo leis an meas céanna lena chaithfeá le haon fhoins eile. Bí airdeallach, ámh, ar íogaireachtaí ar leith. D’fhéadfadh go mbeadh faitíos ar lucht iarrtha tearmainn atá ag teitheadh ó ghéarleanúint go n-imreofaí díoltas orthu nó ar a dteaghlaigh sa bhaile, nó go mbeadh faitíos orthu go ndéanfaidís dochar dá n-iarratais tearmainn. Bí soiléir ar cad atá i gceist agat a dhéanamh leis an ábhar a sholáthraíonn siad (úsáid ateangaire nuair is gá), agus bíodh meas agat ar iarratais a dhéanann daoine go gcoimeádfaí anaithnid iad.
- Nuair a bhaineann sé le fiseáin agus grianghraif, déan an fiúntas nuachta a chur sa mheá i gcoinne chearta chun príobháideachta na n-imirceach (ag cur san áireamh luachanna cultúrtha maidir le bheith i ngrianghraif) agus aon phoitéinseal a bheadh ann go n-imreofaí díoltas orthu. Cinnigh go bhfuil fotheidil ghrianghraf beacht.
- Ná déan athrá ar ráitis ó pholaiteoirí nó figiúirí poiblí eile ar cheisteanna imirce gan iad a chur i gcomhthéacs, bunús a thabhairt leo agus, nuair is gá, dúshlán a thabhairt dá ráitis. Lorg tuairimí ó shaineolaithe, grúpaí abhcóideachta agus imircigh iad féin le cuidiú leis an gcomhthéacs a bhunú agus ceistigh dearcaidh agus toimhdí ag polaiteoirí.

- Nuair atá sé riachtanach agus go bhfuil luach nuachta ag baint le ráitis ghráonna agus/nó ciníocha ó ghrúpaí nó ó dhaoine aonair a thuairisciú, déan eadránú ar a gcuid ráitis trí dhúshlán a thabhairt do na ráitis seo agus trí aon fhíricí bhréige go mbraitheann siad orthu a thabhairt chun solais. Ná déan atáirgeadh orthu go díreach ar mhaithe lena luach mar scéal gáifeach.
- Ná braith ar insintí, íomháanna agus trúip choiteanna faoi imircigh; ina áit sin déan scrúdú criticiúil orthu. Déan taithíocht ar an ábhar tú féin. Labhair le himircigh tú féin. Tabhair cuairt ar champaí imirceach agus áiseanna tearmainn. Lorg a gcuid tuairimí ó shaineolaithe agus grúpaí socháí sibhialta agus labhair leo faoina dtáithí ar an ábhar.
- Ceistigh toimhdí faoi cé atá ina imirceach agus cén duine nach bhfuil, agus cén chuma atá in ainm is a bheith ar imirceach agus cén tslí go bhfuil sé nó sí in ainm is iad féin a iompar. Ná glac leis gur imirceach is ea duine bunaithe ar an chuma atá air nó uirthi amháin. Is daoine a théann ar imirce iad imircigh; ní thíteann páistí nó garpháistí imirceach, a rugadh sa tir atá i gceist, laistigh den chatagóir seo a thuilleadh.

V. AG TUAIRISCIÚ AR MHIONLAIGH EITNEACHA AGUS CREIDIMH

A. CUR CHUIGE

Is féidir leis an gclúdach iriseoireachta ar ghrúpaí mionlacha ilchineálacha na hEorpa – ó Mhoslamaigh go dtí an pobal Romach go dtí lucht siúil na hÉireann – titim go héasca sa ghaiste de na steiriéitíopaí a threisíonn na hionchais atá ag an lucht éisteachta/féachana/léite cheana féin a atáirgeadh. Sa tstí chéanna, i gcás an imirce, cothaíonn sé seo bearna idir dhearcadh an phobail ar cad go díreach iad saintréithe na ngrúpaí seo agus fírinne an scéil, agus biónn baol ann go gcuirfeadh sé leis an leithcheal.

Le dul i ngleic lena leithéid d'fhorbairtí, tugann an treoir seo tacar prionsabail a bhaineann leis an gclúdach ar mhionlaigh eitneacha agus creidimh go ginearálta. Tugann sé liosta dea-chleachtais ansin le haghaidh tuairisciú ar thrí ghrúpa ar leith a bhfuil a mbaill go forleathan tríd an AE agus go ndéantar leithcheal orthu agus mífhaisnéis mar gheall orthu a scaipeadh ar bhonn rialta: Moslamaigh, Giúdaigh agus an pobal Romach.

B. SAMPLÁI DE CHLEACHTAIS DIÚLTACHA REATHA SNA MEÁIN

Easpa comhthéacs: Cuirtear clúdach ar mhionlaigh san Eoraip i láthair go ró-mhinic ar bhealach fánach, go háirithe nuair a bhaineann sé le seasamh socheacnamaíoch dhaoine a thagann ó mhionlaigh. Ní dhéantar scrúdú doimhin ar na cúiseanna a bhaineann le daoine ó mhionlaigh a bheith faoi mhíbhuntáistí féideartha, nó ní dhéantar nasc leis an gcomhthéacs níos leithne (i.e. an coilíneachas, ciníochas, neamhionannas sóisialta ginearálta).

Easpa eolais mar gheall ar phobail mhionlaigh: Muna bhfuil soláthraithe sna meáin eolach a dhóthain ar phobail mhionlacha agus ar na ceisteanna a bhíonn orthu dul i ngleic leo, tá baol ann go ndéanfaidís cinntí fánacha faoin

bpobal sin agus breithíúnais mhíchuí a dhéanamh faoi na daoine indibhidiúla taobh istigh den phobal sin.

Easpa ionadaíochta ag mionlaigh sna meáin: Is minic nach gcuirtear dearcaidh agus tuairimí bhaill ghrúpaí mionlacha san áireamh i gclúdach sna meáin. Cialláonn easpa iriseoirí mionlacha freisin nach n-insítear scéalta áirithe, nó nach n-insítear iad ach amháin ó dhearcadh ceannasach ar leith nó le heaspa íogaireachta. Mar thoradh, ní fhagheann léitheoirí, lucht féachana nó éisteoirí ach pictiúr leataobhach den suíomh ina bhfuil grúpaí mionlach ag maireachtáil ina dtír.

Cur i láthair cúng sna meáin mar choirpigh nó íobartaigh: I roinnt cásanna, síréann soláthraithe sna meáin ar mhionlaigh le haird a tharraingt ar ghníomhaíocht choiriúil atá lúaite, mar dhea, leis an ngrúpa nó le mionlaigh a chur i láthair mar íobartaigh (ag fuath, leithcheal, coiriúlacht, srl.). Is annamh i bhfad ná sin go gcuirtear mionlaigh i láthair mar ghnáth-bhaill den tsochaí le gnáth-spéiseanna, rud a bhfágann go mbraitheann siad deighilte amach níos mó fiú ón tromlach ceannasach.

Ró-bhéim ar fhéiniúlacht mhionlaigh: Clúdach a tharraingíonn aird ar fhéiniúlacht eitneach, ciníoch nó eile an duine a thagann ó mhionlach, nuair nach mbaineann an t-eolas sin leis an scéal. Cuireann sé seo le bunú cheangal cúisíoch mícheart in aigne an lucht féachana/éisteachta/léite agus le stiogmatú ar mhionlaigh.

Atáirgeadh ar steiréitiopaí: Biodh sé d'aon ghnó ná gan a bheith, d'fhéadfadh go dtífeadh soláthraithe nuachta siar ar a leithéid de steiréitiopaí go háirithe nuair atá gá le ceannlínte gáifeacha a bheirfidh greim ar léitheoirí, lucht féachana nó éisteoirí ionchasacha le rud a cheannach nó a chliceáil. Déanann na steiréitiopaí seo – fiú cinn “dearfacha” – damáiste do chumas

bhaill na bpobal mionlach a bheith feiceálach mar dhaoine aonair le féiniúlacht aonair dá gcuid féin, agus scaipeann siad réamhthuairimí faoi mhionlaigh ar féidir leo cur le cleachtais idirdhealaitheacha.

Easpa scagtha ar ráitis faoi mhionlaigh: Tá ról ríthábhachtach ag na meáin ó thaobh fíricí a sheiceáil agus ráitis ó fhigiúirí poiblí faoi shuíomh mhionlaigh a chur i gcomhthéacs. Ní tharlaíonn sé seo mar is ceart i gcónai, ámh. I roinnt cásanna, déanann na meáin nuachta atáirgeadh ar fhuathchaint nó caint chlaonta i gcoinne mhionlaigh nuair nach bhfuil aon luach nuachta ag baint lena dhéanamh agus/nó gan dúshlán dóthaineach a thabhairt do chaint dá leithéid.

Ró-bhéim ar éagsúlachtaí chultúrtha. Díríonn na meáin go minic, agus gan aon droch-mhianta acu, ar shainghnéithe de chultúr mhionlaigh. Uaireanta bíonn mar thoradh air seo go méadaítear ar an mothúchán go bhfuil bearna mór ann idir an cultúr ceannasach agus an cultúr mhionlaigh. Sampla amháin de seo ná síriú ar an bpobal Romach mar lucht siúil. Sa deireadh bíonn sé mar thoradh air seo go gcothaítear an mothúchán nach féidir le mhionlaigh “imeascadh” go hiomlán leis an sochaí príomhshrutha.

C. MOLTAÍ

- Éascaigh láithreacht do dhaoine ó mhionlaigh sa seomra nuachta (mar eagarthóirí, iriseoirí, taighdeoirí, láithreoirí, srl.) agus sa nuacht (mar fhoinsí, saineolaithe, srl.) ar aon. Níor cheart, ámh, go mbeadh láithreacht ag mhionlaigh sa nuacht teoranta do chláir nó d'ailt nó do mhíreanna a bhaineann go sainiúil le mhionlaigh eitneacha nó creidimh.
- Éascaigh láithreacht do dhaoine ó mhionlaigh eitneacha agus creidimh sa nuacht go ginearálta nó i ngné-mhíreanna ginearálta. Amhail gach saoránach, tá tuairimí acu ar chúrsáí oideachais, leighis, iompar poiblí, srl.

V. AG TUAIRISCIÚ AR MHIONLAIGH EITNEACHA AGUS CREIDIMH

- Nuair atá coiriúlacht á tuairisciú, ná tabhair sonraí mar gheall ar an eitneacht nó cleamhnú creidimh atá ag duine, ach amháin nuair a chabhraíonn sé leis an nuacht a thuiscint.
- Seiceáil agus lorg foinsí le haghaidh staitisticí agus sonraí a chuirtear i do láthair i bpreas ráitis nó in agallaimh. Ullmhaigh tú féin roimh ré d'aon agallamh nó díospóireacht phainéil agus tabhair dúshlán i gcónaí d'aon eolas míchruinn.
- Cuir ábhar do scéal i gcomhthéacs. Ná sírigh ar na heachtraí agus torthaí láithreacha amháin; scrúdaigh freisin na bunchúiseanna. Go minic ní bhíonn aon bhaint acu seo le heitneacht nó le cleamhnú creidimh duine.
- Féach níos doimhne ná na steiréitíopaí a cheanglaítear le baill ghrúpaí mionlach; ina áit sin, tarraing aird ar an ilchineálacht i ngrúpaí dá leithéid.
- Muna bhfuil tú eolach ar na ceisteanna go mbíonn baill de ghrúpaí mionlaigh ag plé leo nó ag dul i ngleic leo, téigh amach agus labhair leo, labhair le hionadaithe ghrúpaí sochaí sibhialta agus/nó le saineolaithe acadúla.
- Ba chóir d'iriseoirí fuathchaint féideartha ar árdán soláthraithe nuachta s'acu a thuairisciú chuig na húdarás agus chuig grúpaí sochaí sibhialta a dhéanann traiceáil ar an bhfuathchaint. Déan iarratas ar mhonatóireacht nó éascú ar fhóraim nótaí tráchta.

V.1. TUAIRISCIÚ AR PHOBAIL MHOSLAMACHA

A. CUR CHUIGE

Cé go bhfuil sé fós ina ábhar díospóireachta cé chomh oiriúnach nó neamhoiriúnach is atá an téarma “loslamafóibe” (féach Gluais), is ábhar imní suntasach é an pictiúr ginearálta atá ann de chlúdach iriseoireachta san Eoraip ar dhaoine Moslamacha. Caitear go ró-mhinic le hloslam agus leis an domhan Moslamach mar aon eintiteas monailiotach amháin, bíodh agus go bhfuil an “pobal” Moslamach déanta suas den iliomad grúpa agus duine le dearcaidh éagsúla, dearcaidh a théann i gcoinne a chéile go minic. Cuireann sé seo leis an dearcadh forleathan go bhfuil “coimhlint chultúir” ann idir loslam agus an larthar agus an reiligiún ag croílár na “faidhbe”. Mar thoradh, breathnaítear ar Mhoslamaigh atá ina gcónaí cheana féin san larthar mar an “namhaid laistigh”.

20

Chraobhscaoileann mórán soláthraithe nuachta – cinn dea-intinneacha, fiú – steiréitíopaí aonchineaílacha agus ciníocha den “Moslamachas” go mbíonn fíor-thionchar acu ar shaolta Mhoslamach na hEorpa. Go minic, is nós leis na meáin díriú ar na gnéithe sin go gcreideann siad go bhfuil siad níos mealltaí (nó furasta le leanúint) dá lucht éisteachta/féachana/léite seachas ar ghnéithe níos casta: roghnaítear insintí mar gheall ar idé-eolaíochtaí reiligiúnda mar thiománaí na sceimhlitheoirreachta agus an antoisceachais thar thuairisceoirreacht níos casta ar bheartas eachtrach agus coimhlint trasnáisiúnta. I roinnt cásanna, tugtar tosaíocht do scéalta céadfaíocha ar mhaith le lena oiread cóipeanna agus is féidir a dhíol (nó a oiread cliceanna agus is féidir a fháil). Is féidir leis na scéalta céadfaíocha seo fíor dhroch-thorthaí a chruthú do phobail Mhoslamacha.

B. SAMPLAÍ DE CHLEACHTAIS DIÚLTACHA REATHA SNA MEÁIN

Homaiginiú: Tuairisciú a chuireann loslam i láthair mar aon bhloc monailiteach amháin (agus ceann go bhfuil drogall air athrú). Breathnaítear ar Mhoslamaigh aonair mar ionadaithe ar an gcreideamh iomlán. Go contrártha, cruthaíonn na meáin iomhá freisin den “larthar” mar bhloc monailiteach, bíodh agus go mbíonn fochiall dearfach ag baint leis.

Díriú ar “Mhoslamachas”: Leagtar béis ar chreideamh dhuine Moslamach thar thréithe soch-chultúrtha eile i gcásanna inar beag tábhacht a bhaineann le cleamhnú reiliúinach an duine, má bhaineann sé leis an scéal in aon chor fiú.

Easpa smaointeachais ar ilghnéisitheacht loslam: Leagtar béis go minic ar na leaganacha is radacaigh d’loslam, a chuirtear i láthair mar leaganacha atá ionadaitheach ar an gcreideamh i gcoitinne, agus dá réir sin cuidítear le grúpaí radacacha iad féin a chur i láthair mar dhreamanna go bhfuil tábhacht ar leith ag baint leo.

Craobhscaoileadh ar steiréitíopa an chlaonta i dtreo an fhoréigin: Clúdach sna meáin ina gcuirtear san áireamh an steiréitíopa go bhfuil claoídh inbheirthé i dtreo an fhoréigin, an antoisceachais agus an bhunúsaíochais ag Moslamaigh. Breathnaítear ar chultúr loslamach mar chultúr atá barbartha, neamhréasúnach, primitíbheach, ionsaitheach, bagrach agus claonta i dtreo na sceimhlitheoirreachta. Ní thugtar a dhóthain clúdaigh don mhóramh neamh-fhoréigneach. Treisíonn teanga a dhúisíonn iomhánna cogaidh agus coimhlinte an mothúchán go bhfuil bagairt ann, go háirithe ón “namhaid laistigh”.

V.1. TUAIRISCÍÚ AR PHÓBAIL MHOSLAMACHA

Insint na “Coimhlinte Chultúrtha”: Cur i láthair ar loslam mar rud atá fréamhaithe i réadúlacht éagsúil agus gan luachanna comónta aige le cultúr eile. Sa tslí seo, feictear loslam mar bhagairt do shochaí an larthair, seachas mar chóras creidimh gur féidir leis maireachtáil taobh le taobh le cinn eile.

Pictiúr de chultúr nach bhfuil chomh maith le cinn eile agus ceann atá ag dul in éag: Cuirtear cultúr loslamach i láthair go minic – d'aon ghnó nó gan é a bheith d'aon ghnó – mar chultúr nach bhfuil chomh maith le cultúr an larthair. Mar shampla, déanann na meáin tagairt go minic do “Ré Órga” an chultúir loslamaigh (8ú – 13ú aois), á chur i gcomparáid le coimhlintí na linne seo sa Mheán-Oirthear agus dá réir ag leagadh béime ar an smaoineamh gur cultúr is ea é atá ag dul in éag.

Íospairt ar mhná Mhoslamacha: An gaiste de steiréitíopú a dhéanamh ar gach uile fear Moslamach mar fhir thar a bheith patrarcacha fad is a dhéantar íospairt ar mhná Mhoslamacha mar mhná chéasta go ndéantar cos ar bolg orthu. Sa tslí chéanna, tá sé de nós íospairt, oibachtú agus homaiginíú a dhéanamh ar mhná Mhoslamacha trí dhíriú ar stíleanna éadaigh ban ar nós an hijab nó an burkini.

Úsáid ghrianghraif a leagann béim ar steiréitiopaí: Mar shampla, úsáidtear grianghraif de mhná ag caitheamh hijab nó búrca ar ailt faoi mhná Mhoslamacha; úsáidtear pictiúir ag léiriú bochtanas, machismo nó foréigean chun an pobal Moslamach a léiriú ina ionnláine.

C. MOLTAÍ

- Cuir béim ar ilchineálacht fhéiniúlachtaí Mhoslamacha sa sochaí. Bí aireach gur grúpa ilghnéitheach iad Moslamaigh, le creidimh éagsúla agus cleachtais éagsúla acu.

V.1. TUAIRISCIÚ AR PHOBAIL MHOSLAMACHA

- Tabhair dúshlán do steiréitiopaí frith-Mhoslamacha a mhaireann cheana féin agus atá tar éis forleathnú sa dioscúrsa poiblí.
- Aithin coimpléascacht na gceisteanna seo; ná déan iarracht do thuairisciú a shuí taobh istigh de mhór-insint den imeascadh in aghaidh sochaithe comhthreomhara.
- Méadaigh feiceálacht fhir agus mhná Moslamacha i do thuairisciú ginearálta. Mar bhaill den tsochaí tá tuairimí ag Moslamaigh ar neart ceisteanna; ná hísligh iad go dtí a gcreideamh amháin.
- Seachain gan aithisiú níos mó ná mar atá déanta orthu cheana a dhéanamh ar théarmaí ar nós “Moslamach” nó “loslam” trína gceangailt le gnímh ar leith.
- Muna bhfuil cur amach agat ar loslam, labhair le pobail Mhoslamacha nó le heagraíochtaí um shochaí shibhialta agus saineolaithe acadúla gur féidir leo comhthéacs a sholáthar ar cheisteanna a bhaineann le Moslamaigh agus uirlísí a chur ar fáil lena gclúdach.
- Seachain steiréitiopaí agus ginearálaithe agus mná Mhoslamacha á gcur i láthair. Ná hísligh mná Mhoslamacha go dtí na héadaigh a chaitheann siad (nó nach gcaitheann siad). Is ábhar tábhachtach le tuairisciú a dhéanamh air é cás na mban laistigh de phobail Mhoslamacha, ach ba chóir d'iriseoirí íospairt a sheachaint agus machnamh a dhéanamh ar an iomaí toisce éagsúil atá i gceist. Tá mórán sochaithe thart timpeall an domhain fós thar a bheith patrarcach, beag beann ar chúrsaí creidimh.
- Ná lig do ráitis ag antoisceach ina ndéanann siad maíomh go bhfuil siad ag gníomhú “in ainm loslam” seasamh gan a ndúshlán a thabhairt. Tarraing aird ar, is ná fág ar leataobh, ilchineálacht phobail Mhoslamacha.

V.1. TUAIRISCÍÚ AR PHÓBAIL MHOSLAMACHA

- Nuair atá sé riachtanach agus go bhfuil luach nuachta ag baint le ráitis déistineacha i dtreo Moslamach a thuairisciú, déan eadránú ar an eolas. Tabhair dúshlán d'aon fhíricí bhréige go mbraitheann siad orthu.
- Seachain argóintí simplí i gcoinne chleachtas agus ráitis idirdhealaitheacha. Téigh i muinín ní hamháin luachanna comhionannais agus dínte ach chomh maith leis sin leasanna gach uile dhuine.
- Bunaigh comhionannas insintí: agus tuairisciú á dhéanamh ar Mhoslamaigh, cuir san áireamh a gcuid tuairimí.
- Agus tuairisciú á dhéanamh ar eachtraí ina bhfuil baint ag Moslamaigh nó loslam leo, déan tochailt níos doimhne: mínígh do do lucht éisteachta/féachana/léite an cúlra a bhaineann leis an scéal, agus nuair atá sé ábhartha, réitigh féideartha.
- Ná lean tróip thuirsiúla nuair atá tuairisciú á dhéanamh ar dhíospóireachtaí chultúrtha. Bí criticiúil, tabhair dúshlán d'insintí agus do dhearcaidh a bhfuil glacadh forleathan leo. Seachain, mar shampla, tulrú ar dhíospóireachtaí chultúrtha agus tuairisciú á dhéanamh ar cheisteanna a bhaineann le Moslamaigh

V.2. TUAIRISCIÚ AR PHOBAIL ROMACHA

A. CUR CHUIGE

Cuimsíonn an pobal Romach an mionlach eitneach is mó san Eoraip, bíodh agus go bhfuil dáileadh geografach éagothrom acu a eascraíonn cuid mhaith ó ghéarleanúint stairiúil agus ó chiapadh dlí. Athraíonn dáláí maireachtála an phobail Romaigh mar aon le leibhéal an eisiamh shochaígh a mbíonn orthu dul i ngleic leis ó thír go thír. In an-chuid stáit, déanann reachtaíocht náisiúnta agus gluaiseachtaí pholaitiúla an leithcheal frith-Romach a bhuanú.

Tá meoin agus cleachtais frith-Romacha fós forleathan san Eoraip, rud a bhfágann go bhfuil argóint láidir ann gurb iad an pobal Romach an grúpa eitneach is imeallaithe san ilchríoch. In an-chuid cásanna cothaíonn soláthraithe nuachta na meoin seo: curtear an pobal Romach i láthair go minic mar ghrúpa aonchíneálach, agus déantar cur síos ar bhaill an phobail sin ag baint úsáid as cliché-anna, steiréitíopaí agus teanga a dhéanann stiogmatú orthu. Is minic nach ndéanann tuairisciú a chlúdaíonn leithcheal, eisiamh sochaíoch agus foréigeán i gcoinne an phobail Romaigh iniúchadh leordhóthanach ar na cúiseanna eacnamúla, sochaíocha agus cultúrtha taobh thiar de na feiniméin seo.

Tá clúdach sna meáin a cheanglaíonn an pobal Romach le gníomhaíochtaí choiriúla, ó gháinneáil ar dhrugaí go dtí iompar frith-shóisialta agus fiú, i roinnt tíortha, fuadach ar bhabaithe, comóntha ar fud na hEorpa. Déantar íospairt ar mhná Romacha go minic mar mhná atá faoi chois ag cultúr primitíbheach. Bíonn clúdach dearfach teoranta go minic go haird a tharraingt ar dhaoine Romacha mar cheoltóirí nó baill de phobal Boihéamach rómánsaithe atá tar éis a thraigisiúin uathúla – nó aisteacha – a chaomhnú. Sna cásanna seo uile, is é an gáifeachas agus an ginearálú an rial.

B. SAMPLAÍ DE CHLEACHTAIS DIÚLTACHA REATHA SNA MEÁIN

Ró-bhéim ar eitneacht: Tarraingítear aird ar eitneacht dhaoine Romacha nuair nach bhfuil sé ábhartha do na heachtraí féin.

Úsáid steiréitiopaí: Cuireann úsáid tróip agus steiréitiopaí faoi dhaoine Romacha sna meáin leis an aithisiú agus an homaiginiú a dhéantar ar an bpobal Romach.

Neamhaird ar an tromlach dofheicthe: Tuairisciú a dhíríonn ar dhaoine Romacha go gcuirtear iompar coiriúil nó frithshóisialta ina leith, ach a dhéanann neamhaird orthu siúd atá imeasctha go maith sa socháí. Seachas i gcás ceoltóirí, is minic nach dtarraingíonn iriseoirí aird ar an méid a bhaineann daoine Romacha amach san eolaíocht, sa saol acadúil, sa pholaitíocht, i gcúrsaí cultúir agus i réimsí eile.

Easpa comhthéacs: Clúdach a fhágann ar lár stair an leithcheala, na géarleanúna, na sclábháiochta agus an chinedhíothaithe, fiú, i gcoinne dhaoine Romacha san Eoraip agus an ceangal idir an stair seo agus cás an phobail seo sa lá atá inniu ann.

Homaiginiú: Ag cur an phobail Romaigh i láthair mar bhloc monailiteach, gan mórán aird a thabhairt ar an ilchineálacht a bhaineann leis an ngrúpa laistigh den Eoraip agus laistigh de phobail aonaracha ar leith.

Coiriúlú agus/nó íospairt: Léiriú ar dhaoine Romacha mar choirpigh nó mar íospartaigh, gan mórán clúdaigh idir eatarthu.

Easpa anailíse chriticiúil: In áiteanna ina mbíonn fadhbanna go mbíonn baint ag an bpobal Romach leo, nó nuair a bhíonn leithcheal forleathan ann, is ró-annamh a dhéanann na meáin iniúchadh criticiúil ar na cúiseanna, nó féachaint ar leigheasanna, nó rialtais a choimeád cuntasach as an dteip acu le comhionannas a chinntí agus cearta bunúsacha a chosaint.

C. MOLTAÍ

- Seachain fadhbanna a bhaineann leis an bpobal Romach a laghdú go heitneacht. Clúdaigh na bunchúiseanna sochaíocha, eacnamúla, polaitiúla agus stairiúla atá taobh thiar dóibh.
- Déan iarracht clúdach meáite a bhaint amach a théann níos faide ná daoine Romacha a chur i láthair mar choirpigh nó mar íospartaigh amháin.
- Tabhair feiceálacht do dhaoine Romacha a n-éiríonn leo rath a bhaint amach nó gaisce a bhaint amach sa sochaí; féach níos faide ná ceoltóirí go dtí daoine Romacha atá ina ndlíodóirí, dochtúirí, ealaíontóirí, srl. Bí cúramach, ámh, nach ndéanann tú iad a chur i láthair go díreach mar eisceacht ón “riail”.
- Aimsigh deiseanna le haird a tharraingt ar dhaoine Romacha mar ghnáth-bhaill den tsochaí nó le dúshlán a thabhairt do steiréitíopaí comóntha.
- Seachain an eitneacht a lua i dtuairisciú nuachta ach amháin má tá sé riachtanach chun ábhar na míre a thuisint.
- Bí ar an eolas mar gheall ar an ilchineálacht idir ghrúpaí éagsúla Romacha san Eoraip agus laistigh de phobail aonair ar leith.

V.3. TUAIRISCIÚ AR PHOBAIL GHIÚDACHA

A. CUR CHUIGE/ SAMPLÁI DE CHLEACHTAIS DIÚLTACHA REATHA SNA MEÁIN

I 2017, agus tagairt á dhéanamh aici do thraighe a thugann le fios go bhfuil ardú ar eachtraí frith-Sheimíteacha san Eoraip le blianta beaga anuas, rith Parlaimint na hEorpa rún ag iarraidh ar bhallstáit céimeanna a ghlacadh le dul i ngleic le caint agus foréigean frith-Sheimíteach. Tharraing an rún aird ar an ról atá ag gníomhaithe éagsúla le dul i ngleic leis an bhfrith-Sheimíteachas, ag cur san áireamh na meáin, agus d'iarr sé go gcuirfí breis-oiliúint ar iriseoirí mar gheall ar cheist an frith-Sheimíteachais².

Uaireanta meastar go bhfuil clúdach na meán príomhshrutha ar phobal Giúdach na hEorpa níos dearfaí ná mar atá sé do ghrúpaí eile. Mar sin féin, tá ábhar inní suntasach fós ann. San áireamh anseo tá cónaidhmiú an stáit/rialtais Iosraelaigh le saoránaigh Iosraelacha, atá, don mhórchuid amach is amach, ina nGiúdaigh; ag baint úsáide as daoine Giúdacha san Eoraip mar fhoinsí le labhairt ar pholaitíocht Iosraelach, rud a chruthaíonn iomhá de phobal Giúdach aonchineálach; agus clúdach sna meáin a thugann an imprisean go bhfuil luach nuachta níos mó ag baint le heachtráí a bhaineann leis an gcoimhlint Iosraelach-Palaistíneach agus go bhfuil cártaí níos mó tuillte acu ná mar atá ag eachtraí comhchosúla in áiteanna eile.

Go sonrach, tá tróip ar leith tagtha ó chaint frith-Sheimíteach thar na céadta bliain (ar nós teoiricí comhcheilge mar gheall ar smacht líomhnaithe dhaoine Giúdacha ar ghnóthaí airgeadais agus ar na meáin, agus steiréitiopaí de dhaoine Giúdacha mar cheachairí nó daoine santacha), agus leanann an chaint frith-Sheimíteach d'úsáid na dtróp seo nó do thagrairt dóibh sa lá atá inniu ann, go minic ar shlí chaolchúiseach. Téann iriseoirí neamhairdeallacha i mbaol na n-insintí seo a scaipeadh, i nganfhios dóibh féin. Cé go mbíonn comparáidí le réimeas na Naitsíoch deacair i gcónaí, tá dochar ar leith ag

² Rún Pharlaimint na hEorpa den 1 Meitheamh 2017 ar dhul i ngleic leis an bhfrith-Sheimíteachas (2017/2692(RSP)

baint leo nuair a úsáidtear iad i dtaca le daoine Giúdacha nó losrael agus ba cheart féachaint orthu ní mar mhodh le cáineadh a dhéanamh ach mar frith-Sheimíteachas. Is ábhar inní go háirithe é an bealach ina seasann rudai ar líne. San áireamh sa láithreacht níos láidre atá ag dearcaidh antoisceacha ar mheáin ailtéarnacha ar líne, na meáin shóisialta, blaganna, srl. tá méadú ar chaint ghráiniúil agus ghriosaitheach atá dírithe i dtreo phobail Ghiúdacha na hEorpa agus a tharraingíonn ar na tróip thuasluaithe. Tá guthanna imeallacha fós a shéanann an Uileoscadh nó na huimhreacha a bhain leis.

B. MOLTAÍ

- Seachain atáirgeadh a dhéanamh ar nó aird a tharraingt ar chaint ag grúpaí gráiniúla imeallacha nó lucht séanta an Uileoiscthe, ach amháin nuair atá sé go hiomlán riachtanach.
- Ná déan íoslaghdú ar fhadhb an fhrith-Sheimíteachais, nó í a chur i láthair mar fhadhb a bhaineann leis an am atá imithe thart amháin.
- Glac cúram agus an nuacht á léiriú agat gan steiréitíopaí faoi dhaoine Giúdacha a chraobhscaoileadh. Tabhair aire don ton atá ag do mhír ionas nach gcuideoidh sé, i nganfhios duit, le hinsintí ciníocha.
- Ba chóir d'iriseoirí atá ag clúdach ceist an fhrith-Sheimíteachais aird a tharraingt ar chásanna ina n-úsáidtear tonúlacht agus impleachtaí chaolchúiseacha chun an frith-Sheimíteachas a chraobhscaoileadh.
- Tá sé dlisteanach – agus níl sé frith-Sheimíteach ann féin – Stát losrael agus a pholasaithe a cháineadh, díreach mar a dhéanfá le haon tir eile. Ach bíaireach ar cad é a spreagann foinsí nó polaiteoirí, agus tabhair dúshlán do chaint nó do bheartais go mb'fhéidir go bhfuil siad ag baint úsáid as cáineadh ar losrael mar bhrat don bhfrith-Sheimíteachas. Seachain daoine Giúdacha a cheangailt le Stát losrael muna bhfuil nasc ann.

VI. GLUAIS

Agus clúdach á dhéanamh ar mhionlaigh agus ar an imirce, tá tábhacht ag baint leis na téarmaí cearta a úsáid. Tá fochialla thar a bheith éagsúil óna chéile, mar aon le brionna dlíthiúla éagsúla, ag focail a úsáidtear go minic ar bhonn idirmhalartaithe – ar nós “teifeach”, “iarrthóir tearmainn” agus “imirceach”.

Thíos, tá roinnt téarmaí tábhachtacha, le sainmhínithe tógha ó ábhar saineolaíoch.

Tá gluaiseanna níos sainiuála ar fáil i mBéarla ar théarmaíocht a bhaineann leis an imirce agus le mionlaigh, ina measc:

- “*Glossary on Migration*”³, an Eagraíocht Idirnáisiúnta um Imirce (IOM); féach freisin “*Key Migration Terms*”⁴ an IOM
- “*Asylum and Migration Glossary 3.0*”⁵ (2014), Gréasán Imirce na hEorpa
- “*Glossary of Migration Related Terms*”⁶, UNESCO
- “*Descriptive Glossary of terms relating to Roma issues*”⁷, Comhairle na hEorpa

FRITH-SHEIMÍTEACHAS

Tá an sainmhíniú infheidhme seo a leanas ar an téarma “frith-Sheimíteachas” tugtha ag an gComhaontas Idirnáisiúnta um Chuimhneacháin an Uileloiscithe agus tá glactha leis freisin ag roinnt rialtais de chuid an AE agus ag Parlaimint na hEorpa:

³ <http://www.iomvienna.at>

⁴ <https://www.iom.int>

⁵ <https://ec.europa.eu>

⁶ www.unesco.org

⁷ <http://www.coe.int>

“Is ionann an Frith-Sheimíteachas agus dearcadh ar leith maidir le Giúdaigh, gur féidir é a chur in iúl mar fhuath i dtreo Ghiúdach. Díritear comharthaí reitricíúla agus fisiciúla den bhfrith-Sheimíteachas ar dhaoine indibhidiúla Giúdacha nó neamh-Ghiúdacha agus/nó a gcuid réadmhaoine, i dtreo institiúidí phobail Ghiúdacha agus saoráidí creidimh.

D’fhéadfadh ionsaí ar stát Israéal, a gineadh mar chomphphobal Giúdach, a bheith san áireamh i gcomharthaí dá leithéid. Ní féidir, ámh, féachaint ar cháineadh ar Israéal atá ar aon dul le cáineadh a dhéantar ar aon tir eile mar ghníomh frith-Sheimíteach. Is minic a chuireann an frith-Sheimíteachas comhcheilg le diobháil a dhéanamh don chine daonna i leith Giúdach, agus is minic a úsáidtear é chun an milleán a chur ar Ghiúdaigh mar gheall ar “na cúiseanna go n-imíonn rudaí mícheart”. Léirítear é i gcaint, i scríbhneoireacht, i bhfoirmeacha físiúla agus i ngnímh, agus úsáideann sé steiréitíopaí drochghnúiseacha agus tréithe charachtair diúltacha.”⁸.

Is féidir a chur sa mhullach air seo gur minic sa bhfrith-Sheimíteachas go gcuirtear san áireamh daoine Giúdaca a nascadh le teoiricí comhcheilge – go háirithe sa mhéid is a bhaineann le tionchar polaitiúil agus mí-ionramháil ar na meáin – agus tréithe charachtair diúltacha ar nós an saint.

IARRTHÓIR TEARMAINN

Is iarrthóir tearmainn duine “a bhfuil iarratas déanta aige nó aici ar chosaint mar theifeach” faoi dhlíthe infheidhmithe agus atá “ag fanacht ar chinneadh mar gheall ar a stádas”⁹.

Go ginearálta, an difríocht idir “teifeach” agus “iarrthóir tearmainn” ná go ndéanann “teifeach” cur síos ar dhuine go bhfuarthas ina leith go

⁸ Véase www.holocaustremembrance.com

⁹ UNESCO, “Gluais Théarmaí Gaolmhara leis an Imisce” (“Glossary of Migration Related Terms”)

gcomhlíonann siad na critéir riachtanacha don rangú seo, i.e. duine ar cuireadh iachall orthu a dtí a fhágaint de bharr cogaidh, gérleanúna nó foréigin. D'fhéadfadh go gcomhlíonfadhbh nó nach gcomhlíonfadhbh iarrthóirí tearmainn na critéir le go mbronnaí stádas teifeach orthu.

LEITHCHEAL

Tríd is tríd, is éard atá i gceist le leithcheal ná an cleachtas le caitheamh le baill ar leith de ghrúpaí áirithe ar shlí a “chuireann bac orthu a gcuid cearta a bheith acu”¹⁰ agus a chuireann bac orthu páirt a ghlacadh sa sochaí ar chomhcháim¹¹.

Is féidir leis an leithcheal a bheith díreach nó indíreach¹². Tarlaíonn leithcheal díreach nuair a chaitear níos measa le duine ná nuair a bhíonn toradh níos measa acu ná mar a bhíonn ag duine eile sa suíomh céanna. Tarlaíonn leithcheal indíreach nuair a bhíonn tionchar níos measa ag beartas ná ag riachtanas atá neodrach, de réir dealraimh, ar dhaoine áirithe ná mar a bhíonn aige ar dhaoine eile. Tá leithcheal, díreach agus indíreach, mídhleathach nuair atá sé bunaithe ar shaintréith chosanta (e.g., cine, creideamh, eitneacht, gnéaschlaonadh, míchumas). Athraíonn an sainmhíniú a dhéantar ar shaintréith chosanta ó thír go thír.

I dtéarmaí níos leithne, ba chóir a thabhairt faoi ndeara go bhféadfadh gurb ionann “stéiréitíopál dearfach” ar dhaoine agus foirm de leithcheal a bhaineann a n-indibhidiúlacht uathu agus a bhféadfadh an bealach a réiteach le haghaidh leithcheal diúltach.

¹⁰ Féach ‘UN Women’, “Gluais um Chothroime Inscne” (“Gender Equality Glossary”), <https://trainingcentre.unwomen.org>

¹¹ UNESCO, “Gluais Théarmai Gaolmhara leis an Imirce” (“Glossary of Migration Related Terms”)

¹² Le haghaidh cur síos níos mine (i mBéalra), féach, e.g. www.citizensadvice.org.uk

FUATHCHAINT

Níl aon sainmhíniú ann a nglactar go forleathan leis don téarma “fuathchaint”, go bhfuil bríonna éagsúla aige do dhaoine éagsúla. Thairis sin, tá éagsúlacht ann idir shainmhínithe mothúchánacha/socheolaíocha/institiúide ar an láimh amháin, agus sainmhínithe dlíthiúla ar an láimh eile: ní hionann i gcónaí an méid gur féidir le duine amháin nó le foras amháin féachaint ar mar “fhuathchaint” agus na foirmeacha léirithe a bhfuil nó ar cheart go mbeadh cosc orthu de réir an dlí. Braitear sna treoirlínte seo go bhfuil an sainmhíniú seo a leanas, atá glactha ag Coiste Airí Chomhairle na hEorpa, úsáideach mar shlat tomhais leis an “bfuathchaint” a thuiscant i dtéarmaí níos leithne:

“Tuigfear go gclúdaíonn an téarma “fuathchaint” gach foirm léirithe a scaipeann, a spreagann, a chuireann chun cinn nó a chosnaíonn fuath chiníoch, seineafóibe, frith-Sheimíteachas nó foirmeacha fuatha eile atá bunaithe ar an éadulaingt, ag cur san áireamh: éadulaingt a chuirtear in iúl trí náisiúnachas fóbartach agus eitnealárnachas fóbartach, leithcheal ar agus naimhdeas i dtreo mionlach, imirceach agus daoine le cúlra imirceach.”

IOSLAMAFÓIBE

Níl aon sainmhíniú go bhfuil glactha go hidirnáisiúnta leis ag an dtéarma seo, téarma atá fós ina théarma conspóideach.

Tá ráite ag Oifig Institiúidí Daonlathacha agus Cearta Daonna (OIDCD/OIDHR) na hEagraíochta um Shlándáil agus Comhar san Eoraip (ENASCE) gur téarma é loslamafóibe “go bhfuil sé de nós aige eagla, fuath nó clao纳dh in éadan loslam agus Moslamaigh a chur in iúl”¹³.

¹³ Féach OSCE/ODIHR/Comhairle na hEorpa/UNESCO, “Treoirlínte d’Oideachasóirí ar Dhul i nGleic le hEadulaingt agus Leithceal ar Moslamaigh” (“Guidelines for Educators on Countering Intolerance and Discrimination against Muslims”) www.osce.org

De réir an Líonra Eorpach i gcoinne an Chiníochais (ENAR), grúpa abhcóideachta neamhrialtasach, is téarma é an loslamafóibe a a dhéanann cur síos ar “foirm ar leith de chiníochas a thagraíonn do ghnímh foréigineacha agus idirdhealaithe, mar aon lé caint chiníoch, arna chothú ag drochídé stairiúil agus steiréitíopú diúltach, agus go mbíonn eisiamh agus dídhaoannú ar Mhoslamaigh, agus orthu siúd ar fad go mbreathnaítear orthu mar Mhoslamaigh, mar thoradh uirthi. [...] Is foirm de chiníochas is ea an loslamafóibe sa mhéid is go n-eascaíonn sé as construáil ar ghrúpa mar chine ar a ndéantar sainiúlachtaí agus steiréitíopaí a chur ina leith”¹⁴. Níor cheart, ámh, an téarma “loslamafóbach” a úsáid le cur síos a dhéanamh ar cháineadh ar loslam mar thacar smaointe, cleachtas nó foirceadal. Tugann ENAR faoi ndeara: “Níl aon bhaint ag an loslamafóibe le cáineadh ar loslam. Tá loslam, mar chreideamh, mar idé-eolaíocht, faoi réir cháineadh mar atá aon chreideamh nó idé-eolaíocht eile.”

I bhfianaise imní go bhféadfaí an téarma “loslamafóibe” a úsáid le dí-dhlisteanú a dhéanamh ar cháineadh ar fhoirceadail chreidimh agus shóisialta loslamacha, is fearr le roinnt saineolaithe ina áit sin “fuath i gcoinne Moslamach” nó “ciníochas frith-Mhoslamach” a úsáid ionas go gcuirí an bhéim ar throid i gcoinne na fuathchainte i gcoinne dhaoine indibhidiúla.

EILE-ACHASÚ (“OTHERING”)

Is téarma ón socheolaíocht é an “Eile-achasú” (“Othering”) a chiallaíonn caitheamh le cultúr áirithe “mar bheith éagsúil ó bhonn ó aicme eile daoine, go minic trí bhéim a leagadh ar iad a bheith scoite amach”¹⁵.

I bhfocail eile, is éard atá san “eile-achasú” ná contrárthacht dhénártha agus comheisiach a chruthú idir dhá ghrúpa a nglactar leis go bhfuil siad aonchíneálach: “muid” agus “iad”. Is ráiteas é freisin mar sin, fiú más ceann indíreach é, mar gheall ar an ngrúpa atá ag déanamh an “eile-achasú”.

¹⁴ RAn Líonra Eorpach i gcoinne an Chiníochais, “Ceisteanna Coitianta” (“Frequently asked questions”), www.enar-eu.org

¹⁵ Sainmhíniú Béarla ag Merriam-Webster, www.merriam-webster.com

IMIRCEACH

Tugann “Gluais um Imirce” na hEagraíochta Idirnáisiúnta um Imirce an sainmhíniú seo a leanas ar “imirceach”:

“Ag an leibhéal idirnáisiúnta, níl aon sainmhíniú ar imirceach a nglactar go huilíoch leis. De ghnáth tuigtear go gclúdaíonn an téarma imirceach gach cás inar ghlac an duine atá i gceist an cinneadh le dul ar imirce as a stuaim féin ar chúiseanna a bhaineann le “áisiúlacht phearsanta” agus gan idirghabháil a bheith i gceist ó thoisic sheachtrach ládir ar leith. Baineann an téarma seo mar sin le daoine, agus le baill teaghlaigh, a bhogann go thír nó go ceantar eile le feabhas a chur ar a gcúinsí sóisialta nó maireachtála agus le feabhas a chur lena n-ionchais dóibh féin nó dá dteaghlach”¹⁶.

Trí shainmhíniú a dhéanamh ar “imirce” mar ghluaiseacht toiliúil, ámh, d’fhéadfaí nach dtabharfaí aghaidh ar chuínsí ina bhfuil cúiseanna phráinneacha ag daoine lena dtír dúchais a fhágaint ach go mb’fhéidir fós nach dtíteann siad faoin sainmhíniú atá ann ar “teifeach”. Sampla amháin ná daoine ag teitheadh ó thorthaí phatrúin aimsire mínormálta (e.g. triomaigh), mar thoradh ar athrú aeráide b’fhéidir¹⁷. Ba chóir d’iriseoirí a úsáideann an téarma “imirceach” mar sin bheith cúramach leis na cúinsí sin a d’fhéadfadh, go praiticiúil, “imirce neamhthoilúil” a chothú, a léiriú.

TEIFEACH

Déanann Oifig Ard-Choimisinéir na Náisiún Aontaithe le haghaidh Dídeanaithe (UNHCR) an sainmhíniú seo a leanas ar “teifeach”:

¹⁶ An Eagraíocht Idirnáisiúnta um Imirce (IOM), “Gluais Théarmaí Gaolmhara leis an Imirce” (“Glossary of Migration Related Terms”)

¹⁷ Le haghaidh tuilleadh eolais, féach leathanach gréasáin ábhartha an UNHCR mar aon le “Gluais Théarmaí Gaolmhara leis an Imirce” (“Glossary of Migration Related Terms”) UNESCO

“Is éard is teifeach ann ná duine a bhfuil iachall curtha orthu a thír nó a tír dúchais a theitheadh mar gheall ar ghéarleanúint, cogadh, nó foréigean. Tá eagla, agus údar maith leis, ag teifeach go ndéanfar gérleanúint orthu ar chuíseanna a bhaineann le cine, creideamh, náisiúntacht, tuairim pholaitiúil nó ballraíocht de ghrúpa sóisialta ar leith. Is é is dóichí, ná nach féidir leo filleadh abhaile nó go bhfuil eagla orthu é sin a dhéanamh. Tá an cogadh, foréigean eitneach, treibheach agus reiligiúnach ar na cíuseanna is mó go dtéitheann teifigh óna dtíortha”¹⁸.

FRITH-ZIGANACHAS (FRITH-GHIOPÓGACHAS, ROMAPHÓIBE)

Is foirm de chlaontacht bunaithe ar eitneacht is ea an Frith-ziganachas (Antiziganism i mBéarla) [a thagraítear dó freisin mar ‘frith-ghiopógachas’ (antigypsyism i mBéarla) nó ‘Romafóibe’ (Romaphobia i mBéarla)] atá dírithe ar an bpobal Romach.

36

De réir an scoláire Gearmánach Markus End, tugtar “frith-ziganachas” ar fheiniméin a d’fhás go stairiúil thar thréimhse ama agus a chuimsíonn “dearcadh agus léiriú ar ghrúpaí sóisialta áirithe agus ar dhaoine indibhidiúla a dhéanann homaiginíú agus eisintiúlú orthu faoi scáth an téarma ‘giofóg’ (‘gypsy’) nó téarmaí eile cosúil leis; taisealbh saintréithe claonaíocha ar leith do na daoine indibhidiúla ar a bhfuil stiogmatú déanta; agus struchtúir shóisialta idirdhealaitheacha agus cleachtas fhoréigneacha atá ceangailte leo seo”¹⁹.

SEINEAFÓIBE

Ciallaíonn an téarma seo go litriúil “faitíos roimh strainséirí” ach go praiticiúil tugann sé le fios fuath i gcoinne duine a bhféachtar air nó uirthi mar “iasachtach” nó mar dhuine atá “lasmuigh den phobal nó den náisiún”²⁰.

¹⁸ UNHCR, “What is a refugee?”, <http://www.unrefugees.org/what-is-a-refugee/>

¹⁹ Markus End, “Antiziganismus in der deutschen Öffentlichkeit: Strategien und Mechanismen medialer Kommunikation”

²⁰ UNESCO, “Gluais Théarmaí Gaolmhara leis an Imirce” (“Glossary of Migration Related Terms”)

BUÍOCHAS

Ba mhaith linn buíochas a ghabháil leis na saineolaithe seo a leanas ó ocht dtír AE a ghlaic páirt i dtiomsú na cáipéise seo:

AN GHEARMÁIN

Özkan Ezli, Nicole Falkenhayner, Markus End, Viktoria Balon, Ulrike Schnellbach, Florian Eisheuer, Andreas Kemper, Nausikaa Schirilla, Iris Tonks. Comhordú agus eagarthóireacht: **Radio Dreyeckland** - Pia Masurczak & Jan Keetman

AN GHRÉIG

Nikos Tsimpidas, Eleftheria Koumandou, Anastasia Spyridaki, Michael Kosmides, Apostolos Veizis, Nizar Sanoussi, Eva Cosse, Myrsini Tzinelli, Konstantina Dimitrouli, Nikoletta Tsitsanoudi – Mallidi, Leda Filippakis, Vasilis Vasilopoulos, Fanis Kollias, Kostis Papaioannou, Stevi Kitsou, Katerina Loukidou, Lina Hatziantoniou, Myrsini Zorba.

Comhordú agus eagarthóireacht: **Hellenic Broadcasting Corporation** - Eirini Giannara & Ioanna Niacti

AN IODÁIL

Alessandro Lanni, Paola Barretta, Karim Metref, Marcello Maneri, Nadia Azhghikina, Marco Bassini, Martina Chichi, Maurizio Ambrosini, Viorica Nechifor, Pietro Suber, Anna Meli, Marco Pratellesi, Giovanni Ziccardi, Marta Facchini, Giacomo De Tomaso, Ambra Orengo, Andrea Fioravanti, Martina Pagani, Camilla Cupelli, Francesca Oliva, Sofia Peresani, Roberta Baria.

Comhordú agus eagarthóireacht: **Radio Popolare** - Marco Di Puma & Danilo De Biasio

AN SPÁINN

Javier Aroca Alonso, Mercedes Barrutia, Javier Bauluz, Manuel Chaparro Escudero, Sebastián De La Obra, Javier Diaz Muriana, Inés Eléxpuru,

Helena Maleno Garzón, Manuel Martorell, Federico Mayor Zaragoza, Leila Nachawati Rego, Trinidad Núñez Domínguez, Sebastián Porras Soto, Rafael Rodríguez, Joaquín Pablo Urias.

Comhordú agus eagarthóireacht: **EMA-RTV** - Guillaume Buteau, Paco Aguaza & Pilar Villarejo

AN TSLÓIVÉIN

Primož Šterbenc, Barbara Rajgelj, Aigul Hakimova, Tadej Troha, Boris Vasev, Veronika Bajt, Boris Vezjak, Biljana Žikić.

Comhordú agus eagarthóireacht: **Radio Študent** - Tomaž Zaniuk, Jernej Kaluža, Mirna Berberović & Matej Zwitter

AN UNGÁIR

Bea Bodrogi, Gyorgy Csepeli, András Koltay, Andras Kovats, Sara Ranki, Attila Juhasz, Gabor Polyak, Gabor Ivanyi, Peter Molnar, Gabor Bernath, Zsolt Zádori, Rita Perintfalvi, Slomo Köves, Jeno Setet.

Comhordú agus eagarthóireacht: **Civil Rádió FM98** - Vicsek Ferenc & Gábor Géczi

ÉIRE

Rares-Mihai Nicula, Roisin Boyd, Shane O'Curry, Salome Mbugua, Gavan Titley, Teresa Buczkowska, Jennifer Schweppe, Peter Feeney, Catherine Joyce, Caoimhe McCabe, Celene Craig, Anne Walsh, Column Kenny, Michael Foley, Jen Hauser, Oein DeBhairduin.

Comhordú agus eagarthóireacht: **NEAR FM** - Dorothee Meyer-Holtkamp, Sally Galiana & Paul Loughran

COMHORDÚ IDIRNÁISIÚNTA AGUS EAGARTHÓIREACHT DHEIREANACH

Scott Griffen (International Press Institute), Paco Aguaza & Guillaume Buteau (**EMA-RTV**)

Tá an cháipéis seo ina thoradh ar chomhoibriú agus saothar idir soláthraithe meáin ó ocht dtír (an Ostair, an Ghearmáin, an Ghréig, an Ungáir, Éire, an Iodáil, an tSlóivéin agus an Spáinn) mar chuid den tionscnamh Eorpach
RESPECT WORDS: Iriseoireacht Eiticiúil i gcoinne na Fuathchainte.

Tagann a bhfuil i Tuairisciú ar an Imirce agus Mionlaigh: Cur Chuige agus Treoirínt le tátail sheimineáir oibre agus taighde ar chlúdach iriseoireachta ar an imirce agus mionlaigh san Eoraip a reáchtáil comhpháirtithe an tionscnaimh in earrach 2017.

Tá sé mar sprioc ag an gcáipéis seo tacaíocht a thabhairt d'iriseoirí a thuairiscíonn ar na ceisteanna coimpléascacha seo agus le cur i gcoinne cleachtais sna meáin a chothaíonn níos mó dioscúrsaí idirdhealaitheacha nó gráiniúla san Eoraip.

www.respectwords.org

Co-funded by the Rights, Equality & Citizenship Programme of the European Union